

Het schijnt wel natuurlijk, dat de mensen verachten, hetgeen hun **lelijk** of mismaakt voorkomt. Moeder vertelde tovergeschiedenissen van **schone prinsessen en lelijke bietebouwen**.

Een vruchteloos strijden om de **nare** gedachten, die zijn geest bestormen, te verjagen. Hij vertelde ons allerlei **nare** geschiedenissen.

Het was een **akelig** gezicht. Het **akelig** gehuil van wolven.

Hij zag er **verschrikkelijk** uit. Wie goed leeft, vindt het sterven niet **verschrikkelijk**.

Na een kort ogenblik met verstomdheid op dit **ijselijk** tafereel gestaard te hebben. Nader en nader kwam het **ijselijk** gerucht, en meer en meer deed het de ongelukkige uil beven.

Toen haar de **gruwelijke** moord der de Witten werd bericht. Het **gruwelijk** opzet, waarvan zowel hij als haar vader het slachtoffer zouden worden.

Taferelen, **afgrijselijk** genoeg om aan wie ze leest een rilling door 't lijf te jagen. De **afgrijselijke** maskers van de Eumeniden of Razernijen.

Ik zou met die onmens wonen, dag en nacht zijn **afschuwelijk** aanzicht zien! Een uitdrukking van bittere haat, die hem inderdaad **afschuwelijk** maakte.

Afzichtelijk en wanschapen als de aardgeesten waren die zwervers. Hoe meer men er mede omgaat (met een wanstaltig mens), hoe minder **afzichtelijk** men hem vindt.

596. LEGER, BED.

Leger is een vaste ligplaats zowel voor mensen als voor dieren.

In de betekenis van **bed**, gebruikt men in deftige stijl ook **legerstede**.

Bed is een ligging in een afgesloten daarvoor bestemde ruimte.

Wakende bracht zij de nacht op haar eenzaam **leger** door.

Hij moet het **bed** houden. Hij slaapt haast geen nacht op **bed**.

597. LEIDEN, GELEIDEN.

Beide werkwoorden verschillen door het voorvoegsel, dat het vergezellen uitdrukt.

Bij **leiden** wordt de persoon, die leidt, als hoofdpersoon gedacht.

Bij **geleiden** is de persoon, die men geleidt, de hoofdpersoon.

Iemand op de rechte weg **leiden**. De generaal **leidde** zijn troepen naar de overwinning.

Iemand naar huis **geleiden**. Een meisje naar het altaar **geleiden**.

598. LEVEND, LEVENDIG.

Wat leeft.

Levend, in leven zijnde; in tegenstelling met **dood**.

Levendig, vol leven; vlug.

De **levende** wezens. Een gift onder **levenden**.

Een **levendige** straat. Een **levendig** kind.

599. LIEFKOZEN. FLEMEN, FLIKFLOOIEN.

Liefkozen is vriendelijk bejegenen, niet alleen met woorden, maar ook of bepaaldelijk met daden; het heeft geen ongunstige bijbetekenis.

Flemen is vleien, naar de mond praten en al liefkozend en strelend iets vragen; het wordt vooral gebruikt voor het vleidend vragen van kinderen.

Flikflooiën is met baatzuchtige bedoelingen vleien.

Onze drie kinderen, die ons om strijd zullen omhelzen en **liefkozen**! Naar haar vader toegaande, sloeg zij de arm **liefkozend** om zijn hals.

Die wist zo schoon de jonge knapen en meisjes te begoochelen en te **flemen**, dat hij bij al dat jonge goed doen en laten was. Om te **flemen** en iemand honing om de mond te smeren.

Dat het in mijn belang was hem een weinig te **flikflooiën**. Het aanzienlijk legaat van tante E., wier nagedachtenis bij mij in zegening blijft, al heb ik haar nooit **geflikflooid**.

600. LIEGEN, JOKKEN.

Liegen is de gewone uitdrukking voor onwaarheid spreken.

Jokken is een verzachtende uitdrukking, die vooral tegenover kinderen gebruikt wordt.

Hij **liegt**, dat hij het zelf gelooft. Hij **liegt**, alsof het gedrukt was.

Aan uw neus kan ik het zien, dat gij **verfoelijk jukt**.

Iemand die vals was en **verschrikkelijk kon jokken**.

601. LIJDZAAM, LIJDELIJK.

Geduldig, niet op verzet bedacht.

Lijdzaam is hij, die de eigenschap bezit van onaangename ondervindingen zonder verzet of morren te verdragen.

Lijdelijk betekent, dat men geen tegenstand biedt, of bij zekere gebeurtenis werkeloos blijft.

Een **lijdzaam** lam gelijk, voor 't slachtmes opgevoed. Je moogt het niet langer dulden, Marie; het is misschien heel prijzenswaardig, dat je zo **lijdzaam** bent en zoveel verdraagt, maar je hebt ook als moeder je plichten. (DAUM)

Ik begriep niet, hoe hij die belediging zo **lijdelijk** kon aanhoren. Wij hebben het gezien, zelfs **lijdelijk** verzet is volstrekt ongeoorloofd.

602. LOON, BELONING, BEZOLDIGING.

Vergelding voor de moeite, aan de arbeid besteed.

Loon is de vooraf bedongen vergoeding welke iemand ontvangt voor een zekere hoeveelheid werk, door hem ten behoeve van een ander verricht.

Beloning is een onverplichte vergoeding voor bewezen diensten, de betaling voor geestelijke arbeid of een blijk van waardering, dat men iemand schenkt voor goed gedrag, vlijt, enz. Een enkele maal wordt het ook gebruikt in de zin van **loon**.

Bezoldiging is het loon dat wordt betaald aan iemand, die een betrekking vervult of enig ambt bekleedt.

Loon wordt betaald óf naar de tijd, dat gewerkt is, óf naar het geleverde werk. Zieneken was gaan dienen in de stad... Nu tenminste zou ze met haar loon moeder onderstand kunnen bezorgen.

De **bewezen** diensten vorderden **beloning** en het onderkoningschap van Ierland viel hem ten deel. De berekening van de aan hen wettig toegekende **beloningen** (t. w. honoraria). (Staatsblad.) Aan de beste leerlingen werd een **beloning** uitgereikt.

Ereposten die men zonder **bezoldiging** waarneemt. Dat zij een veel hoger **bezoldiging** zouden moeten genieten. Omdat de **bezoldiging** niet geëvenredigd is aan de werkzaamheden, aan de betrekking verbonden.

Synoniemen

VOORBERICHT

Synoniemen zijn niet alleen gelijkbetekenende woorden, die elkaar volkomen dekken en dan ook in alle omstandigheden onverschillig kunnen gebruikt worden, maar vooral zinverwante woorden, d. w. z. woorden die veel overeenkomst hebben in de betekenis, die ook wel een hoofdbegrip met elkander gemeen hebben, maar die zich toch door een grotere of kleinere wijziging der betekenis onderscheiden, zodat men niet het ene woord voor het andere kan gebruiken.

Slechts zelden drukken twee woorden volkomen dezelfde gedachte uit en men zal dus begrijpen, dat de kennis van de synoniemen een belangrijk onderdeel vormt van de taalstudie, met het oog op het juist en van pas gebruiken van de woorden.

Nochtans zijn in onze taal slechts weinig werken hierover verschenen. De belangrijkste uitgaven op dit gebied waren het thans verouderde « Woordenboek der Nederlandsche Synoniemen » door Weiland en Landré ('s Gravenhage, 1821) en het « Handwoordenboek van Nederlandsche synoniemen » door J. Hendriks (Tiel, 1883), dat beknopt maar duidelijk een groot aantal synoniemen behandelt.

Bij de samenstelling van dit werk hebben wij dit laatste dan ook vaak geraadpleegd, evenals het groot Nederlands Woordenboek door de Vries en te Winkel, dat de juiste betekenis der woorden in al hun schakeringen weergeeft.

Wij zijn er ons wel van bewust, dat een werk als dit onvolledig en onvolmaakt is, maar hopen toch eenmaal de volledigheid te benaderen. Daarom doen wij een beroep op de gebruikers van dit werk, om ons hun opmerkingen te willen medelen, opdat in een latere druk eventuele aanvullingen en verbeteringen kunnen opgenomen worden.

J. CAUBERGHE

nederlandse taalschat

NEDERLANDSE TAALSCHAT

SPREEKWOORDEN
SPREEKWIJZEN
SYNONIEMEN
CITATEN

BREPOLS

BREPOLS

